

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss - Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande, SOU 2017:1

N2017/00222/HL

Näringsdepartementet har gett Region Gotland möjlighet att lämna synpunkter på Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande, SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd.

Region Gotland ansluter sig till Sveriges kommuner och landstings yttrande. Region Gotland bedömer att yttrandet från Sveriges kommuner och landsting väl fångar upp de kritiska frågeställningarna i slutbetänkandet som Region Gotland tillika vill lyfta. Därigenom väljer Region Gotland att anföra följande:

En tudelad styrning skapar inte ett sammanhållet politikområde

Kommittén har valt en felaktig utgångspunkt för sina överväganden när man delar upp det regionala, territoriella utvecklingsuppdraget i dels landsbygdspolitik, dels regional utvecklingspolitik. Hur och var gränserna mellan dessa ska dras framgår inte i betänkandet. Utgångspunkten hämmar möjligheterna för en sammanhållen landsbygdspolitik.

Det regionala utvecklingsuppdraget är territoriellt och omfattar landsbygden

Sveriges regionala utvecklingspolitik omfattar hela landet, både stora städer, tätorter och landsbygd. Det regionala utvecklingsarbetet i Sverige utvecklas kontinuerligt och frågor som rör landsbygdens utveckling finns ständigt på den regionala agendan. Vi ställer oss därför frågande till kommitténs åsikt att den regionala tillväxtpolitiken tenderar att glömma landsbygderna (s.195). En ny kartläggning från Tillväxtverket visar att landsbygdsperspektivet finns i RUS/RUP, men utifrån en regional kontext, till exempel i utvecklingen av kollektivtrafikplanerna, i de regionala kulturprogrammen eller som uttryck i en relation mellan stad och land.¹

Detta betyder inte att den regionala utvecklingspolitiken inte kan utvecklas i relation till landsbygder. Problemen i relationen landsbygdsutveckling och

¹ <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/publikationer/publikationer-2016/2016-12-20-ett-territoriellt-perspektiv.html>

regional utveckling härstammar snarare från avsaknad av resurser och mandat på regionalt utvecklingsansvariga än ointresse.

Landsbygdsprogrammet styr landsbygdsutvecklingen- inte politiska ambitioner

Det relativt smala politikområdet landsbygd består till stor del av åtgärder kopplade till Landsbygdsprogrammet 2014–2020, som formulerats för att matcha kommissionens programupplägg. Med dagens rollfördelning är det naturligt att mycket av utvecklingsarbetet kanaliseras via de finansiella instrumenten i stället för den politiska strukturen. Det betyder också att politikområdet landsbygd primärt styrs program beslutade av EU-kommissionen snarare än politiska beslut på lokal och regional nivå. Landsbygdsprogrammet och dess finansieringsmekanism är ett finansiellt instrument som sätter agendan för politiska ambitioner. Detta är inte en rimlig ordning inom ett område som kräver politiska avvägningar och ansvarsutkrävande, inte minst från landsbygdens medborgare. Utgångspunkt för det regionala tillväxtarbetet inklusive landsbygdsutvecklingen bör alltid vara platsens styrkor – landsbygdens eller stadens, därefter bör de styrmedel och finansieringsmöjligheter som kan hjälpa till att förverkliga målen användas så effektivt som möjligt. De territoriella utvecklingsinsatser som tas fram i RUS/RUP och som i flertalet fall beslutas av politiska församlingar styr det regionala utvecklingsarbetet, men har i dagsläget en marginell roll i utformningen av landsbygdspolitiken. Vi välkomnar därför att det nu tas fram ett nationellt politiskt landsbygdsprogram. Detta bör så nära som möjligt sammanlänkas med ”Nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020”.

Regionalt utvecklingsansvariga bör samordna landsbygdsutvecklingen på regional nivå

Från 2019 har sannolikt samtliga län valt att ge landstinget riksdagens uppdrag att leda det regionala utvecklingsarbetet och inom detta utveckla en strategi för regional utveckling på länsnivå. Det är därmed region/landsting som bör vara regeringens ingång och kontakt i territoriella utvecklingsfrågor, inklusive landsbygdspolitiken. Då bildas en entydig företrädarroll för det regionala territoriet. Företrädarrollen möjliggör ett tydligare avstamp i de territoriella förutsättningar som råder och minskar avståndet mellan medborgare och beslutsfattare även på landsbygden.

Även OECD menar att regional, stads- och landsbygdsutvecklingsfrågor bör behandlas på ett integrerat sätt och samordnas av regionalt utvecklingsansvariga. OECD rekommenderar att regionalt utvecklingsansvariga får i uppdrag att utveckla en strategi för regional utveckling och landsbygdsutveckling genom ett decentraliserat arbetssätt i samverkan med kommuner, LAG-grupper, näringsliv och aktörer inom civilsamhället. Detta skulle enligt OECDs förslag ersätta de befintliga regionala utvecklingsstrategierna och regionala handlingsplaner för Landsbygdsprogrammet på länsnivå.²

² OECD monitoring review of Sweden. Chapter 2: Rural development

Förtydliga länsstyrelsernas roll inom landsbygdspolitiken

Inom landsbygdspolitiken finns uppgifter som i första hand avser rena ersättningar till olika delar av de "gröna" näringarna. I de fall dessa kan ses som rena driftstöd är det lämpligt att en myndighet som länsstyrelsen även fortsättningsvis administrerar dessa. Detta ligger väl i linje med att staten ansvarar för den rena myndighetsutövningen, medan det är de regionalt utvecklingsansvariga som ansvarar för beslut som innebär politiska vägval i olika regionala utvecklingsfrågor. Länsstyrelsen bör även fortsatt samordna statens intressen för att kunna ge kommuner en samlad bild kopplat till bland annat det fysiska planeringsansvaret.

Tydliga roller och ansvar krävs för en sammanhållen landsbygdpolitik

Att inte förändra den nuvarande ordningen med parallella system, utan snarare förstärka den, ökar risken för att det utvecklas konkurrerande (regionalpolitiska och landsbygdpolitiska) utvecklingsagendor på regional nivå. Den risken återspeglas tydlig i förslagen om transportplanering på regional nivå, där såväl länsstyrelser som Trafikverket ska bevaka landsbygdens intressen, såväl som i delar av förslaget om inrättandet av landsbygdsdelegationer styrda av länsstyrelsen. Dessa förslag skapar än mer otydlighet regional nivå och minskar möjligheten att ta ett helhetsgrepp kring utvecklingsfrågor samt befäster landsbygdens roll som särintresse snarare än en integrerad del av den regionala utvecklingen. Vi föreslår därför att regeringen sätter ett tydligare fokus på landsbygdens utveckling och förtydligar den regionala politiska nivåns uppdrag och ansvar för landsbygdsutvecklingen inom ramen för Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

Förslaget om kompetensplattformar som en del av utbildningscentra avslås

Uppdraget att etablera regionala kompetensplattformar tillkom 2010 som ett svar på de brister som identifierades i omställningsarbetet kopplat till finanskrisen åren innan. Uppdraget genomförs med en bredd av aktörer såsom branscher, utbildningsanordnare, myndigheter och kommuner. Att styra om uppdraget med huvudsyfte att tillhandahålla analysunderlag för utbildningscentra tyder på låg kunskap om regionala nivåns pågående arbete med uppdraget. Kompetensplattformarna erbjuder redan idag liknande tjänster och kan mycket väl bistå utbildningscentra med underlag, men det finns ingen mening med att avgränsa uppdraget gentemot en enskild aktör.

För Region Gotland

Björn Jansson
Regionstyrelsens ordförande

Peter Lindvall
Regiondirektör